

http://www.philol.msu.ru/~otipl/new/main/people/kibrikaa/files/DA_cognitive_perspective@Diss_2003.pdf

3. Красильникова Н.А. Метафорическая репрезентация лингвокультурологической категории СВОИ-ЧУЖИЕ в экологическом дискурсе США, России и Англии: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Красильникова Наталия Алексеевна. – Екатеринбург, 2005. – 207 с.
4. Ломинина З.И. Экологический дискурс в свете интегрированной парадигмы исследования (некоторые размышления) / З.И. Ломинина // Сборник научных трудов SWORLD по материалам международной научно-практической конференции. – Т. 17. – № 3. – 2010. – С. 95–98. – Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/component/content/article/274-linguistics-and-foreign-languages-in-the-world-today/5890-lominina-wl>
5. Розмаріца І.О. Лінгвокогнітивні особливості комунікації у сфері екології (на матеріалі сучасної англійської мови): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04. “германські мови” / І.О. Розмаріца. – К., 2004. – 20 с.
6. Хитарова Е.Г. Дискурсивные структуры экологической тематики в лингвистическом и правоведческом аспектах (на материале русской и английской публицистики): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19. / Хитарова Елена Георгиевна. – Краснодар, 2005. – 180 с.

ВПЛИВ ПОЗАМОВНИХ ЧИННИКІВ НА ПОНЯТІЙНУ СФЕРУ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Л.М. Захарова

Доцент, кандидат філологічних наук,

Національний технічний університет України «КПІ»

Потреба в номінації понять, які щойно з'являються, призводить до появи нових слів - термінів за моделями вже існуючими в мові. Утворюються також

нові слова і терміни, які розширюють рамки мови, а лінгвістів не перестають цікавити процеси появи таких термінів, складних слів, складних слів - термінів та різні фактори, які зумовлюють їх появу та моделі утворення.

Проведення дослідження тематико - понятійної організації складних термінів та засоби їх утворення розширює і поглиблює наші знання в термінології обчислювальної техніки, яку ми розглядаємо як сукупність технічних і математичних засобів, методів і прийомів для прискорення задач обробки інформації. На матеріалі дослідження були виділені поняття, які є основами обчислювальної техніки: принципи створення ЕОМ, арифметичні і логічні основи ЕОМ, елементи ЕОМ, вузли ЕОМ, зовнішнє обладнання ЕОМ, пристрої загального управління ЕОМ, математичне забезпечення ЕОМ, система електропостачання, технологія виготовлення ЕОМ, сфери використання ЕОМ, система пам'яті.

Складні слова – терміни (далі ССТ), одним із елементів яких є греко - латинські компоненти, виділяються нами в окрему групу термінів, які характеризуються різною морфологічною будовою, сполучуваністю, а також різною понятійною представленістю в сфері професійної лексики обчислювальної техніки.

Той факт, що ССТ з греко-латинськими елементами приймають участь в утворенні 10 з 11 зазначених понять обчислювальної техніки, свідчить про їх широке використання при мовному відображенні понять обчислювальної техніки.

Найбільш повно представлені термінами з греко-латинськими компонентами наступні пристрої ЕОМ : зовнішні, особливо входу – виходу, аналогово – цифрові і цифро – аналогові перетворювачі (12 % виявлених ССТ мають зазначені елементи), принципи створення ЕОМ, особливо основи організації (10 %) і використання ЕОМ, обчислювальні системи і комплекси (10%): *alphanumeric, minidiskette, mini cassette, telephone, teleprinter, teletype, teletypewriter, multitasking, multi – purpose, multi – processing, multi – channel,*

alphagraphics, autoanswer, microcomputer, multi – minicomputer, multi – multiprocessor, supercomputer etc.

7% приймають участь описуючи математичне забезпечення ЕОМ, 6% в пристроях управління, особливо в мікропрограмному та пульті управління, 4% становлять ССТ, подаючи характеристики ЕОМ та їх класифікації: *multi-volume, multi – programming, multi – level, multi - key, autotransaction, microcode, microcomputer, microprogrammed, megabyte, multiported (core) etc.*

Одиничні ССТ передають поняття, пов'язані з логічними схемами ЕОМ, а також з питаннями надійності : *semiconductor, microprocessor, quasi – stationary, semi – hermetic.*

Не виявлені ССТ з греко-латинськими компонентами при описі арифметичних і логічних основ ЕОМ, а також в арифметичних пристроях.

Велика кількість і висока частотність вживання ССТ з зазначеними компонентами в сфері професійної лексики обчислювальної техніки пов'язана з впливом науково-технічної революції, яка відбувається у світі у зв'язку з розвитком нових технологій , автоматизації і комп'ютеризації більшості галузей науки і техніки.

З другого боку багаточисельність досліджуваних ССТ є доказом того, що підмова обчислювальної техніки відтворюючи сучасні досягнення науки, вживає і загальноновживані наукові терміни (*superscale, telephone, kilobit, aerospace etc*) і ті терміни, які є специфічними саме для цієї підмови і які з'явилися у зв'язку з розвитком обчислювальної техніки: *microcode, minicomputer, microcomputer, microdata, microfitch, microfilm, microprogram, microprocessor, multidimentional, teleprinter, multi – purpose etc.*

Так, проблема зменшення габаритів обчислювальної апаратури знайшла своє відтворення в ССТ: *minicomputer, minicassette, mini - based, minidiskette, microminiaturization etc.*

Ще в 1965 році дешеві обчислювальні машини почали називати «*minicomputers*» в протиполог потужним обчислювальним машинам тих часів, які називали «*mainframes*». Далі створили мікро ЕОМ, які витіснили міні ЕОМ.

«These new «micro - computer - only» applications have resulted in some real differences appearing in products sold as microcomputers, as compared to products sold as minicomputers» (A. Osborne).

Пристрій, який вважається «мозком» обчислювальної машини, називають мікропроцесором (microprocessor). «The microprocessor is the «computer» within any microcomputer system. The «microprocessor» becomes a small part of «microcomputer». A microcomputer is a small part of «microcomputer system». A microcomputer system is simply mean of getting a job done»

(A. Osborne).

Наведені приклади ССТ з компонентами «mini» - та «micro» показують як екстралінгвістичні фактори сприяють створенню нових термінів і як в зв'язку з вимогами, які життя висуває до обчислювальної техніки (малогабаритність, швидкість виконання операцій, збільшення об'єму пам'яті, підвищення надійності і т. інше) створюються не окремі терміни, а цілі групи термінів, пов'язаних з вирішенням поставлених задач.

В деяких випадках вживання ССТ з греко-латинськими елементами переходить із однієї сфери знань в іншу, змінюючись, отримуючи нове значення або окрасу. Так, грецький компонент «auto» мав значення «само» (automobile - самодіючий). В XIX столітті з розвитком автомобілебудування з'являються терміни з компонентами «авто»: *автомобіль*, *автобус*, *автовокзал*, *автомашина*, *автомобіліст* тощо. Далі компонент «авто» починає вживатися в термінах, пов'язаних з автоматизацією в широкому розумінні, тобто поступово розширилася сфера його понятійного застосування. З розвитком електроніки і обчислювальної техніки з'являється група термінів в сфері професійної лексики обчислювальної техніки з загальним першим компонентом «auto» в значенні «автоматичний»: *autotimer* (автоматичний таймер), *autoanswer* (автовідповідач), *autoregulator* (авторегулятор, автоматичний регулятор), *autocycler* (автоматичний датчик циклів (в аналогових машинах), *autoindexing* (*auto - indexing*) (автоматичне створення предметного показника, автоматичне індексування, створення індексів за допомогою машинних методів), *autotest*

(автотест, який запускається автоматично при переході пристроя в робочий режим), *autoabstract* (автоматичний реферат, матеріал відібраний із документа машинними методами, вибірка ключових слів із документа), *automonitor* (автомонітор з реєстрацією процесу обчислювання), *autocoder* (пристрій для кодування).

В автомобілебудуванні компонент «auto» входить в склад ССТ, які пов'язані з розвитком обчислювальної техніки і електроніки: *autotimer* (автомобільний таймер, встановлений в автомобілях з метою фіксації часових параметрів), *auto – receiver* (автомобільний радіоприймач).

В зв'язку з розвитком автоматизованого та машинного проектування з'являється ціла група термінологічних словосполучень та ССТ: *automation design*, *automatisation design* (автоматизація проектування та програмування), *computer – aided (design)* (машинне, автоматичне проектування), *interactive – system* (автоматизована система).

Широкий понятійний представленийості ССТ з греко - латинськими компонентами в сфері обчислювальної техніки властиві сполучувані можливості, що підкреслює їх широкий діапазон вживання у лексиці: *PC hardware resources* (апаратні ресурси комп'ютерів), *File system* (файлова система), *Operating system and Software* (операційна система і програмне забезпечення).

Так, компонент «multi» приймає участь в утворенні 27 ССТ: *micro channel*, *multi – company*, *multicorporate*, *multi – dimentional*, *multi – division*, *multi –file*, *multi – form*, *multi –key*, *multi – language*, *multi – level*, *multi – lingual*, *multi – mini*, *multi –minicomputer*, *multi – minus*, *multi - multiprocessor*, *multi –pass*, *multi – ported*, *multi – processing*, *multi – purpose etc.*

«Micro» утворює 14 ССТ: *microcoded*, *microcomputer*, *microdata*, *microfitch*, *microfilm*, *microform*, *microformatter*, *microimage*, *microseed*, *microsecond etc.*

«Tele» створює 10 ССТ: *telefile*, *telemeter*, *telepack*, *teleprinter*, *telespeed*, *teletype*, *telewriter etc.*

«Inter» - 8 CC : *interaction, interchangeability, interconnection, interdata, interface etc.*

Різний статус греко-латинських компонентів та їх словотворчі можливості не впливають на частоту їх вживання і можливості сполучуваності в ССТ, до складу яких вони входять. Так, згідно словника, компоненти *anti-, inter-, ultra-, infra -, retro-, semi-, super-* вважаються префіксами, а *auto-, tele-, bio-, hydro, kilo, macro-, mega-, micro-* розглядаються як компоненти складних слів, які відповідають різним характеристикам. Наприклад, компонент «auto» переважно є компонентом термінів (авто, само), «tele» утворює переважно складні слова термінологічного характеру, вказує на віддаленість знаходження на значній відстані. «Macro», «mega» і «micro» вважаються компонентами складних слів – термінів різного ступеня якості: «macro» (компоненту «макро»), «mega» (вказівкою на малий розмір), «micro» (перевищення в розмірі, грандіозність чогось). «Anti» (pref) утворює нові слова – іменники і прикметники протилежної дії або положення, в той час як «inter» (pref) утворює похідні слова від основ іменників, прикметників та дієслів, які означають взаємодію, взаємовплив, положення між чимось, а являючись *preposition*, перекладається як між, посередині, крім того. «Infra» (pref) утворює науково – технічні терміни , вказує на положення нижче чогось, рідше – в середині чогось. «Retro» (pref) зустрічається в словах переважно термінологічного характеру, надаючи їм значення зворотного напрямку або дії. «Semi» утворює різні частини мови, відповідає компоненту «полу», вказує на половину чогось. «Super» (pref) зустрічається в словах різних частин мови наукового або літературного характеру, перекладається префіксами *над-, зверх-, пере-*.

Таким чином, ССТ з греко-латинськими елементами притаманна широка понятійна представленість в рамках досліджуваного матеріалу: вони вживаються 10 виділених понять обчислювальної техніки, хоча не виявлені при описі арифметичних і логічних основ ЕОМ і в арифметичних пристроях. ССТ досліджуваної структури з'являються у зв'язку з розвитком загального рівня науки і в даній професійній лексиці вони з'являються для номінації нових

понять, пристроїв, явищ, у зв'язку з розвитком і вдосконаленням обчислювальної техніки. Інколи ССТ з греко-латинськими елементами мігрують із однієї області знань в іншу, змінюючи відтінки у зв'язку з новим призначенням. прикладом чого можуть слугувати ССТ, створені з компонентами «mini» та «auto».

Проведене дослідження ССТ дає можливість говорити як про традиційні засоби утворення ССТ, так і про їх індивідуальність в плані структури і змісту.

Література:

1. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. A.S. Hornby. Oxford University Press Oxford , 1982.
2. Коркин В.Д., Табунщиков Ю.А., Бродач М.М., Англо – русский , русско – английский словарь технических терминов и словосочетаний. АВОК –Пресс, 2001. – 340 с.

ÜBER DEN EINFLUSS DES ENGLISCHEN AUF DAS DEUTSCHE

V.A. Kotvytska

Aspirantin, Lehrstuhl für die Theorie, Praxis und Übersetzung der deutschen Sprache, Nationale Technische Universität der Ukraine „KPI“

Das Thema des Einflusses des Englischen auf das Deutsche hat eine lange Tradition. Das Deutsche entlehnte und entlehnt viele Wörter aus dem Englischen. Zu den wichtigsten Entlehnungsmotiven gehören: die Kürze des Ausdrucks, Begriffsdifferenzierung, das Prestige der englischen Sprache und die (ständig) zunehmende Dominanz des Englischen in vielen Bereichen.

Die zahlreichen Untersuchungen von Flexion der Anglizismen im Deutschen bestätigen die Häufigkeit einer solchen Assimilation. Substantivische Anglizismen werden in der Flexion sehr viel häufiger dem Deutschen angepasst als in der Schreibung. Die Mehrzahl der Substantive wird mit s-Plural gebildet: *Freaks, Songs, Tests, Teams* u.s.w. Es gibt aber auch endungslose Plurale wie *Rocker, Gangster*,